نیره ساری
پرونده
نابستان و الگوی مصرف انرژی

جعفر شاهرخی، جامعه‌شناس:

بدمصرفی شهروندان بزرگ‌ترین تهدید منابع انرژی است

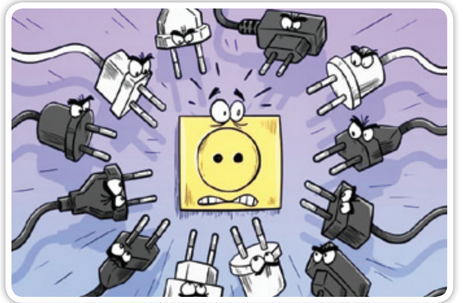

استفاده درست و عقلانه از منابع انرژی وظیفه اخلاقی، انسانی و شرعی هر شهروند است. برخی معنای صرفه‌جویی را جور دیگر تعبیر می‌کنند و آن را مترادف با کم مصرف کردن می‌دانند، در حالی که صرفه‌جویی، بهینه مصرف کردن است. ما وارث زمین هستیم. میراثی گرانبها با وجود منابع بی‌شمار و بارزش که از پدران‌مان برای ما به ارث رسیده است و حالا وظیفه داریم آن را به فرزندان‌مان تحویل دهیم و به آنها نیز یادآوری کنیم نگهبان منابع انرژی باشند و آن را برای نسل‌های بعد به یادگار بگذارند.

راهکارهای صرفه‌جویی در مصرف آب، برق و گاز با عناوین مختلف گوشزد می‌شود، اما اینکه تا چه حد خود را مسئول حفظ این منابع بدانیم به فرهنگ جامعه و خانواده و آموزش‌هایی که در این زمینه دیده‌ایم، برمی‌گردد. شیوه‌های درست مصرف کردن و استفاده صحیح از منابع به روش‌های مختلف بازگو می‌شود، اما شاید شدت آن در موارد زیاد نباشد، شاید هم آموزش و فرهنگسازی از سوی خانواده‌ها از سنین کم برای کودکان صورت نگرفته است. در حالی که اهمیت صرفه‌جویی در محیط خانواده روشن است. فرهنگسازی باید از سنین کم آغاز تا به نوعی در ناخودآگاه افراد ثبت و ضبط شود و خود را ملزم به رعایت استفاده صحیح از منابع، درست مصرف کردن و صرفه‌جویی بدانند.

مسئله صرفه‌جویی در مصرف برق و آب در تابستان به دلیل شرایط بحرانی آب در کشورمان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، اما بم‌غم هشدارهای بی‌دریغ رسانه‌ها، پیامک‌های تشویق و تنبیه، مطالب آموزشی، جریمه‌های مالی روی قبض‌ها و... همچنان شاهد مصرف بی‌رویه آب و برق هستیم. این موضوع در صورت تداوم قطعاً می‌تواند مشکل‌زا باشد.

در این بین نقش خانواده در رعایت فرهنگ صرفه‌جویی مهم است و نوسه‌های آموزشی و مصداقی به صورت مجزا برای صرفه‌جویی باید ذکر شود. البته رفتار صحیح بزرگ‌ترها در نحوه مصرف انرژی نیز نسبت به عملکرد کودکان و فرزندان دارد و حتماً از نسبت به وضعیت آب، برق، گاز و حتی بنزین حساس می‌کند و همین حساسیت به خرج دادن و رعایت نکات ریز به صورت جمعی، نتایج مطلوبی در پی خواهد داشت. به اعتقاد یک جامعه‌شناس خانواده سهم بالایی در زمینه فرهنگسازی الگوی مصرف دارد و هر کدام از اعضای خانواده نقش مهمی در این الگوسازی ایفا می‌کنند. پدر و مادر به عنوان نقش محوری می‌توانند عمل و سطح فکر فرزندان را تحت‌الشعاع قرار بدهند تا در جهت مصرف صحیح، بازتابی از فرهنگ کلا در نگرش فرآن همان میانه‌روی است. هر گونه جامعه از تقا پیدا کند و به تعالی برسد، بنابراین فرهنگسازی در این زمینه اهمیت بسیار مهم ارزیابی می‌کند و می‌گوید: خانواده سهم بالایی در زمینه فرهنگسازی الگوی مصرف دارد و هر کدام از اعضای خانواده سهم مؤثری در این زمینه دارند. پدر و مادر به عنوان نقش محوری می‌توانند عمل و سطح فکر فرزندان را تحت‌الشعاع قرار دهند تا در زمینه مصرف درست قدم بردارند. مصرف صحیح، بازتابی از فرهنگی است که در خانواده شکل می‌گیرد. با توجه به اینکه جامعه ایرانی یک جامعه مصرفی است، فرهنگسازی در این زمینه از اهمیت بالایی برخوردار است. هر آموزش خانواده به فرزندان به عنوان کانون مهم در شکل‌گیری شخصیت آنها و ورود به عرصه اجتماع کمک زیادی به نسل‌های آینده می‌کند.

اهمیت مدرسه و آموزش را جدی بگیریم

شاهرخی همچنین به نقش مدرسه در زمینه فرهنگسازی صرفه‌جویی اشاره و تصریح می‌کند: مدارس هم به عنوان بخش عمومی جامعه است و نیاز به مدیریت صحیح دارد. مدیران مدارس باید با اعمال سیاست‌ها جلوی برخی اسراف‌ها را به عنوان پایه‌های آموزشی گسترش بگیرند. نهادهای فرهنگی تأثیرگذار، وزارت ارشاد، آب، برق، مخابرات و وزارت صمت به نوعی با انرژی به طور مستقیم درگیر هستند و باید توجه خاصی به مقوله انرژی و مصرف بهینه داشته باشند. ما از سویی وارث این انرژی‌ها از نسل‌های قبل هستیم و باید امانتدار باشیم.

شاهرخی می‌افزاید: نهادینه کردن فرهنگ قناعت و رعایت صرفه‌جویی، در گرو آموزش نحوه مناسب و روش درست مصرف، آگاهسازی مردم، سیاستگذاری کاربردی مناسب و تدابیر دقیق برنامه‌ریزی شده اجرایی و پیشگام‌شدن عملی خود مسئولان بوده و این ارکان در نهادینه کرد فرهنگ صرفه‌جویی مهم است. موضوع آموزش، آگاهی، بینش و آماده کردن اذهان عمومی در مورد بحث قناعت بسیار بنیادی است و شرط اساسی قناعت و تحقق فرهنگ صرفه‌جویی مستقیماً به آموزش بستگی دارد. سیاستگذاری کاربردی مناسب، یکی از ارکان اساسی صرفه‌جویی محسوب می‌شود. آماده‌سازی فضای جامعه برای صرفه‌جویی، ایجاد روحیه قناعت، جلوگیری از اسراف کاری‌ها در تمام ابعاد، سیاستگذاری کاربردی مناسب و برنامه‌ریزی شده و طرح‌های کارآمد و تدابیر خردمندانه نیز حائز اهمیت است. بنابراین همه اعم از مسئولان و مردم باید جهت ایجاد محیط زیست سالم در سایه صرفه‌جویی تلاش و در این‌باره احساس تکلیف کنیم.

مسئولان باید پیشگام شوند

شاهرخی تأکید می‌کند: پیش‌قدمی مسئولان در رفتار و رعایت عملی به قناعت، پرهیز از تبعیض و زیاده‌روی و حیف و میل و تجملات زاید، الگوی عملی و سرمشق خوبی برای جامعه است. مسئولان و حاکمان و کارگزاران، همیشه سرمشق و الگو بوده‌اند و از همین جهت درست مصرف کردن و عدم اسراف و زیاده‌روی را باید سرلوحه قرار دهند. مردم این فرهنگ صرفه‌جویی و قناعت را در کردار و رفتار مسئولان می‌بینند. قطعاً الگوبرداری می‌کنند و در این صورت جامعه به سمت ترقی و استقلال اقتصادی و رشد و شکوفایی مادی و معنوی پیش می‌رود.

شاهرخی در پایان خاطرنشان می‌کند: ما به عنوان یک شهروند در هر کجا که هستیم باید به مقوله صرفه‌جویی توجه کنیم و حقوق شهروندی، حقوق شهرنشینی، حقوق بیتالمال، اجتماعی و رعایت فرهنگ بهینه مصرف کردن را مدنظر قرار دهیم. پوواضح است ما با کمبود منابع انرژی مواجه هستیم و فرهنگ درست مصرف کردن و صرفه‌جویی باید اشاعه پیدا کند؛ و اگر می‌خواهیم جامعه‌ای پیشرفته با آینده روشن داشته باشیم؛ با رعایت این امور شاهد وضعیت بهتری برای کشورمان خواهیم بود.

خانواده سهم بالایی در زمینه فرهنگسازی الگوی مصرف دارد و هر کدام از اعضای خانواده سهم مؤثر در این زمینه دارند. پدر و مادر به عنوان نقش محوری می‌توانند عمل و سطح فکر فرزندان را تحت‌الشعاع قرار دهند تا در زمینه مصرف درست قدم بردارند. مصرف صحیح، بازتابی از فرهنگی است که در خانواده شکل می‌گیرد

رفتارهای بیرون از این چارچوب از نظر دین و اخلاق نه تنها نادرست و ناپهنجار است، بلکه گاهی به عنوان گناه و جرم قانونی نیز تلقی می‌شود. البته در برخی موارد به کیمصرفی هم تذکر داده می‌شود که چرا حلال خدا را بر خودتان حرام می‌کنید تا مدت‌ها پیش نیز تصور و تعریف از صرفه‌جویی این بود که از هر چیزی به مقدار کم استفاده شود. حتی تبلیغات هم بر همان منوال پیش می‌رفت و تبلیغ می‌شد که برای نمونه در هر خانه یک لامپ کفایت می‌کند و از هر چیزی به مقدار کم‌مصرف کنید که همان مثال یک لامپ به مرور زمان عوارضی مانند کم‌سویی چشم ایجاد می‌کرد، اما کم‌کم این تعریف به سمت درست مصرف کردن پیش رفت. پس صرفه‌جویی به معنای کیمصرف کردن نیست.

سلام دین میانه‌روی است

شاهرخی با بیان اینکه صرفه‌جویی مصرف کالا در حد بر آورده کردن نیازهای اساسی شخص به آن کالاست، تصریح می‌کند: نگاه قرآن به مسائل اقتصادی نگاهی در راستای بهره‌بری مناسب و درست از امکانات و وسایلی است که خداوند به صورت مستقیم و غیرمستقیم در اختیار بشر قرار داده است. در اسلام و روایات، سخن از اقتصاد به میان آمده است. اقتصاد که از واژه قصد گرفته شده به معنی میانه‌روی و اعتدال است. از نظر اسلام سلامت اقتصادی، پرهیز از فسادانگیزی در حوزه اقتصادی و تصحیح روابط اقتصادی جامعه همپای مسائل اقتصادی و عبادی در صدر برنامه‌های پیامبران قرار دارد و این امر نمی‌تواند جز با صرفه‌جویی به بهینه‌سازی مصرف همراه باشد، چون اقتصاد مصرف زیرساختی برای تکامل بشر است و به عنوان هدف ابزاری و میانی مطرح است که باید انسان با بهترین شیوه مصرف و استفاده درست و صحیح خودش را در جایی قرار دهد که کمال خود را به نحو احسن ایجاد دهد.

وی ادامه می‌دهد: اساس تکامل همه جوامع به رشد و تکامل خانواده مرتبط است، به طوری که مهمترین ابعاد نظری، کارکردها، روش‌ها، اعتقادات و باورها در این نهاد کوچک شکل می‌گیرد. انتقال این باورها از یک نسل به نسل دیگر به وسیله خانواده صورت می‌گیرد و به شکل فطری، آموزشی و عملی انتقال پیدا می‌کند. در واقع می‌توانیم بگوییم خانواده بهترین نقش را در ایجاد هنجارها و به ویژه فرهنگ صرفه‌جویی برعهده دارد.

این جامعه‌شناس با تأکید بر اینکه جامعه ما دین‌مدار، ارزشی و بر پایه هنجارهای اجتماعی، اخلاقی و دینی شکل گرفته است، می‌گوید: صرفه‌جویی یک وظیفه همگانی است و همواره باید به این نکته توجه کنیم که خداوند انسان‌ها را نازول نعمت و گاهی، نابود نعمت امتحان می‌کند. بنابراین زندگی متعادل و بدون اسراف کمک شایانی به پیشرفت خانواده و جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم، خواهد کرد.

خانواده مهم‌ترین نهاد تأثیرگذار در صرفه‌جویی است

شاهرخی درخصوص نهادهای تأثیرگذار در فرهنگسازی مقوله صرفه‌جویی بیان می‌کند: نهاد قانونگذار، نهادهای فرهنگی، اقتصادی، اجرایی، رسانه‌ها و خانواده و نهادهای نظارتی، عرصه‌های مختلفی هستند که می‌توانند الگوهای رفتاری مناسبی را در جامعه به وجود آورند. در هر جامعه‌ای روحیه تجمل‌گرایی مانع از این می‌شود که آن

خانواده سهم بالایی در زمینه فرهنگسازی الگوی مصرف دارد و هر کدام از اعضای خانواده سهم مؤثر در این زمینه دارند. پدر و مادر به عنوان نقش محوری می‌توانند عمل و سطح فکر فرزندان را تحت‌الشعاع قرار دهند تا در زمینه مصرف درست قدم بردارند. مصرف صحیح، بازتابی از فرهنگی است که در خانواده شکل می‌گیرد

تولید انها با دقت عمل کرد.

چگونه محتوا تولید کنیم؟

حال قصد داریم درباره ساز و کارهای مربوط به ایجاد و برقراری تشویق و ترغیب مخاطبان با هدف اهمیت دادن به الگوهای درست مصرف منابع و صرفه‌جویی کردن در این راه، تولید محتوا داشته باشیم تا به‌وسیله ابزارهای رسانه‌ای که در اختیار داریم، محتواها را در دسترس مخاطبان قرار دهیم. به نظر شما چه اقداماتی باید انجام داد؟

نخستین گام؛ شناخت دقیق موضوع یا موضوعاتی است که باید درباره آنها تولید محتوا انجام شود و در گام بعدی از آن شناخت دقیق مخاطب است، زیرا هر آنچه می‌خواهیم تولید کنیم برای آن است که به دست مخاطب برسد و اوست که باید تحت تأثیر محتوا قرار گیرد.

رسانه‌های بسیار ارزشمند هستند و باید در چگونگی تهیه و

فعالیت‌های رسانه‌ای بسیار ارزشمند هستند و باید در چگونگی تهیه و تولید آنها با دقت عمل کرد.

چگونه محتوا تولید کنیم؟

حال قصد داریم درباره ساز و کارهای مربوط به ایجاد و برقراری تشویق و ترغیب مخاطبان با هدف اهمیت دادن به الگوهای درست مصرف منابع و صرفه‌جویی کردن در این راه، تولید محتوا داشته باشیم تا به‌وسیله ابزارهای رسانه‌ای که در اختیار داریم، محتواها را در دسترس مخاطبان قرار دهیم. به نظر شما چه اقداماتی باید انجام داد؟

نخستین گام؛ شناخت دقیق موضوع یا موضوعاتی است که باید درباره آنها تولید محتوا انجام شود و در گام بعدی از آن شناخت دقیق مخاطب است، زیرا هر آنچه می‌خواهیم تولید کنیم برای آن است که به دست مخاطب برسد و اوست که باید تحت تأثیر محتوا قرار گیرد.

تابستان داغ و نقش خانواده‌ها در رعایت فرهنگ صرفه‌جویی

خوش مصرف باش تا بی‌مصرف نباشی!

حسین گل‌محمدی

انگار نافه ما را با مصرف بسته‌اند! انگار نخ جان‌مان به خرید کردن بند است! هی می‌خریم و تلنبار می‌کنیم، یا یکی دوبار استفاده و نهایتاً رواله آت و آشغال‌ها می‌کنیم. ممکن است بگویید دارندگی است و برازندگی. خب غیر نداره. گیریم حرف شما درست است. اصلاً بپذیریم که این خریدهای شما روتق کسب و کار خیلی‌هاست، اما آیا دارندگی و برازندگی در همه زمینه‌ها همیشه حق را به شما می‌دهد؟ مثلاً یا حق دارید سقف و دیوار بذیرایی منزلتان را سرتاسر با لوستر و چهل چراغ‌های لوکسی که خریده‌اید بپوشانید و بعد هم شب‌های تابستان همه را روشن کنید؟ یا حق دارید وان حمام خانه را در تابستان روزی چند بار پر و خالی کنید؟ یا حق دارید استخر باغ ویلای خود را دائم پر و خالی کنید، صرفاً به این بهانه که پوست بدنتان آسیب نبیند؟ یا من و شما این حق را داریم که بدون توجه به نیاز میلیون‌ها هموطن به قطع‌های آب شرب و شعله‌های برق در دورافتاده‌ترین و محروم‌ترین مناطق کشور، فقط و فقط به فکر آسایش خود باشیم و بی‌حد و حصر در مصرف آب و برق اسراف کنیم؟ صرفاً هم توجه‌مان این باشد که پولش را می‌دهیم؟ و بی‌تردید این عبارت «پولش را می‌دهیم» خودخواهانه‌ترین و غیرمنطقی‌ترین حرفی است که ممکن است از زبان یک همشهری و هموطن خارج شود. جالب اینجاست که وقتی آب و برق محله و منزل خودمان به دلیل بالارفتن مصرف عمومی شهر یا منطقه سکونت‌مان برای ساعاتی قطع می‌شود، باز هم با لحنی غیرمنطقی و معترضانه، مسئولان مربوطه را به بی‌عرضگی و نالایقی و بی‌مدیریتی محکوم می‌کنیم.

بیایید کلاهمان را قاضی کنیم و با خود رودراست باشیم. اگر واقعاً می‌خواهیم سهمی در مدیریت عمومی مصرف انرژی داشته باشیم تا خودمان و دیگران همیشه از نعمت آب و برق برخوردار شویم و رنج بی‌آبی و خاموشی را نکشیم، اگر می‌خواهیم در این عرصه مهم، به عبارت عامیانه یک آدم بی‌مصرف نباشیم، بلکه به دردی بخوریم و خودمان و دیگران از رفتار درست ما برخوردار شوند، چه خوب است اگر بتوانیم تا حد امکان کم و معقول مصرف کنیم. حتی اگر به ایده‌آل «کم مصرف بودن» هم نرسیدیم، صرفاً با مصرف بهینه با همان خوش‌مصرف بودن می‌توانیم دین خود را به دیگران ادا کنیم و یک شهروند خوب و نمونه باشیم.

محبوبه قربانی
پرونده
نابستان و الگوی مصرف انرژی

محمد راستی، روانشناس خانواده:

تربیت نسل صرفه‌جو با اعتدال والدین در مصرف تحقق می‌یابد

درباره مصرف، اسراف و فرهنگ صرفه‌جویی چه تعریف دقیق و استانداردی را می‌توان ارائه داد؟

انرژی، منابع طبیعی و حیاتی در همه دنیا جزء مسائل بسیار حائز اهمیت به خصوص در این زمانه و تاریخ است و همه کشورها به دنبال بهینه‌سازی و ذخیره‌سازی آن هستند. خیلی از کشورهای دنیا مثل گاز، نفت و آفتاب دارند و بسیاری دیگر از کشورها از نعمت این انرژی‌ها محروم هستند، به همین دلیل حفظ و میزان استفاده از آن برای‌شان خیلی مهم است. به عنوان مثال در منازل کشوری مانند انگلیس سه نوع لوله‌کشی وجود دارد که یکی برای آب دائمی است، دیگری برای شستوشو و سومین آن برای آب آشامیدنی است. در این کشورها که ذخایر منابع طبیعی کمی وجود دارد، آدم‌هایی که درآمد خوبی دارند، می‌توانند از این منابع به خوبی و کافی استفاده کنند و آنهایی که درآمد خوبی ندارند، زمستان‌ها باید تا صبح بلرزند و تابستان‌ها گرما را تحمل کنند. حال در کشور ما شوفاژها و پکیج‌ها به راحتی و رایگان در طول شبانه‌روز روشن است و گاهی بی‌رویه استفاده می‌شود. متأسفانه تابستان کوارهای آب با دو تن کنده می‌شود. در مدارس، رسانه‌ها و دانشگاه‌ها آموزش‌های لازم را برای مصرف صحیح ارائه می‌دهند. به طور مثال، به خاطر مصرف کم آب، در حالی که باید قدر این نعمت بزرگ را که به ما ایرانی داده شده است بیشتر بدانیم و در مصرف آن صرفه‌جویی کنیم. خیلی از کشورهای دنیا مثل ترکیه در مدارس، رسانه‌ها و دانشگاه‌ها آموزش‌های لازم را برای مصرف صحیح ارائه می‌دهند. به طور مثال، به خاطر مصرف کم آب، در حالی که باید قدر این نعمت بزرگ را که به ما ایرانی داده شده است بیشتر بدانیم و به خیلی از خانواده‌ها توصیه یا کوارهای گازی را به جای کوارهای آبی تبلیغ می‌کنند و این در حالی است که ما از کولر آبی استفاده می‌کنیم که هم آب و هم برق زیادی مصرف می‌کند، اما همزمان با آن پنجره‌ها هم باز است؟ این یعنی اسراف. با این نوع مصرف در اصل به دولت ضرر نمی‌زنیم، بلکه به خود ضرر می‌زنیم و در مرحله بعد به جامعه و دنیای اطرافمان. بنابراین برای تعریف دقیق اسراف، یعنی تجاوز از حد میانه و اعتدال که در دین اسلام جزء گناهان محسوب می‌شود، چراکه با انجام آن دیگران را از آن نعمت محروم یا برای استفاده از آن به سختی می‌اندازیم. حال برای غلبه بر آن باید با فرهنگ صرفه‌جویی آشنا شد که این آشنایی ماندند دیگر رفتارها نیاز به آموختن در دوران کودکی و نوجوانی دارد. همه‌ما راستی، روانشناس خانواده می‌گوید: «مهم‌ترین و اصلی‌ترین افرادی که می‌توانند به کودکان فرهنگ صرفه‌جویی را آموزش دهند، والدین هستند. به شرطی که خودشان با این فرهنگ آشنا بوده و آموزش‌های لازم را دیده باشند. آن وقت با انجام رفتارهای صرفه‌جویانه و مصرف معتدل می‌توانند کودکان‌شان را با فرهنگ صرفه‌جویانه و مصرف در حد اعتدال آشنی داده و نسلی صرفه‌جو را برای آینده کشور تربیت کنند.» گفت‌وگوی ما را با این روانشناس می‌خوانید.

درباره مصرف، اسراف و فرهنگ صرفه‌جویی چه تعریف دقیق و استانداردی را می‌توان ارائه داد؟

انرژی، منابع طبیعی و حیاتی در همه دنیا جزء مسائل بسیار حائز اهمیت به خصوص در این زمانه و تاریخ است و همه کشورها به دنبال بهینه‌سازی و ذخیره‌سازی آن هستند. خیلی از کشورهای دنیامثل کشور ما انرژی‌های خوبی مثل گاز، نفت و آفتاب دارند و بسیاری دیگر از کشورها از نعمت این انرژی‌ها محروم هستند، به همین دلیل حفظ و میزان استفاده از آن برای‌شان خیلی مهم است. به عنوان مثال در منازل کشوری مانند انگلیس سه نوع لوله‌کشی وجود دارد که یکی برای آب دائمی است، دیگری برای شستوشو و سومین آن برای آب آشامیدنی است. در این کشورها که ذخایر منابع طبیعی کمی وجود دارد، آدم‌هایی که درآمد خوبی دارند، می‌توانند از این منابع به خوبی و کافی استفاده کنند و آنهایی که درآمد خوبی ندارند، زمستان‌ها باید تا صبح بلرزند و تابستان‌ها گرما را تحمل کنند. حال در کشور ما شوفاژها و پکیج‌ها به راحتی و رایگان در طول شبانه‌روز روشن است و گاهی بی‌رویه استفاده می‌شود. متأسفانه کوارهای آب با دو تن کنده می‌شود. در مدارس، رسانه‌ها و دانشگاه‌ها آموزش‌های لازم را برای مصرف صحیح ارائه می‌دهند. به طور مثال، به خاطر مصرف کم آب، در حالی که باید قدر این نعمت بزرگ را که به ما ایرانی داده شده است بیشتر بدانیم و به خیلی از خانواده‌ها توصیه یا کوارهای گازی را به جای کوارهای آبی تبلیغ می‌کنند و این در حالی است که ما از کولر آبی استفاده می‌کنیم که هم آب و هم برق زیادی مصرف می‌کند، اما همزمان با آن پنجره‌ها هم باز است؟ این یعنی اسراف. با این نوع مصرف در اصل به دولت ضرر نمی‌زنیم، بلکه به خود ضرر می‌زنیم و در مرحله بعد به جامعه و دنیای اطرافمان. بنابراین برای تعریف دقیق اسراف، یعنی تجاوز از حد میانه و اعتدال که در دین اسلام جزء گناهان محسوب می‌شود، چراکه با انجام آن دیگران را از آن نعمت محروم یا برای استفاده از آن به سختی می‌اندازیم. حال برای غلبه بر آن باید با فرهنگ صرفه‌جویی آشنا شد که این آشنایی ماندند دیگر رفتارها نیاز به آموختن در دوران کودکی و نوجوانی دارد. همه‌ما راستی، روانشناس خانواده می‌گوید: «مهم‌ترین و اصلی‌ترین افرادی که می‌توانند به کودکان فرهنگ صرفه‌جویی را آموزش دهند، والدین هستند. به شرطی که خودشان با این فرهنگ آشنا بوده و آموزش‌های لازم را دیده باشند. آن وقت با انجام رفتارهای صرفه‌جویانه و مصرف معتدل می‌توانند کودکان‌شان را با فرهنگ صرفه‌جویانه و مصرف در حد اعتدال آشنی داده و نسلی صرفه‌جو را برای آینده کشور تربیت کنند.» گفت‌وگوی ما را با این روانشناس می‌خوانید.

آموزش‌هایی را که در زمینه مصرف بهینه انرژی است می‌توان از طرق مختلف رسانه‌ها و سازمان‌های محله مطالبه کرد. این مراکز می‌توانند با دعوت از متخصصان و کارشناسان حوزه‌های آب، گاز، برق و حتی روانشناسان برای رفتار درست در زمینه مصرف درست آموزش‌های لازم را به کودکان ارائه دهند و شهروندان را برای صرفه‌جویی در مصرف انرژی و تبعات استفاده نادرست از آن آگاه کنند

نکات لازم در صرفه‌جویی برق:

۱- در محیط‌هایی که حضور مولفت و کوتاه دارید مثل راه‌پله، آسانسور و پاگرد‌ها حتماً از چراغ‌های سنسوردار و حساس به حرکت استفاده کنید. شاید هزینه راه‌اندازی آنها بالا باشد اما در طولانی مدت تأثیر زیادی در مصرف بهینه برق خواهد داشت.

۲- بعضی وسایل مانند تلفن بیسیم، تلویزیون و کامپیوترهای رومیزی وسایلی هستند که حین خاموشی هم مصرف می‌کنند. این وسایل به وماپیرها یا خون آشام‌ها معروف هستند که برای صرفه جویی در مصرف برق باید آنها را از برق کشید.

۳- از لامپ LED برای کمک به روشنایی استفاده کنید.

۴- می‌توان در هر بار استفاده از ماشین لباسشویی یا استفاده از پودر رختشویی مناسب دماهای پایین و شستوشوی لباس‌ها در آب سرد، تا حد زیادی در مصرف برق صرفه جویی کرد.

نکات لازم در صرفه‌جویی گاز:

۱- بایستن در و پنجره‌ها و دوجداره کردن پنجره‌ها و عایق‌های ویژه پنجره از اتلاف انرژی جلوگیری کنید.

۲- با پوشیدن لباس‌های بیشتر نیازی به افزایش حرارت در خانه نیست.

۳- اندازه بخاری گازی را با متراژ خانه‌تان متناسب بگیرید.

۴- از پرده‌های ضخیم در فصل سرما استفاده کنید تا سرمای هوا وارد خانه نشود.

۵- پوشاندن کانال‌های گولر از ورود هوای سرد به داخل خانه جلوگیری می‌کند.

۶- حتی الامکان از شومینه استفاده نشود، چراکه شومینه بازدهی انرژی بسیار کمی دارد و فقط اطراف خود را گرم می‌کند.

۷- برای متعادل کردن هوای ساختمان به جای باز کردن پنجره‌ها، درجه شوفاژ و بخاری را کم کنید.

۸- استفاده از سامانه کنترل هوشمند در ساختمان‌های مسکونی موجب صرفه‌جویی حدود ۱۵ درصدی در مصرف سوخت می‌شود.

۹- در طرح ملی اصلاح و بهینه‌سازی موتورخانه واحدهای مسکونی و تجاری در سایت شرکت ملی گاز ایران به نشانی (goc.nigc.ir) ثبت نام کنید.

آموزش‌هایی را که در زمینه مصرف بهینه انرژی است می‌توان از طرق مختلف رسانه‌ها و سازمان‌های محله مطالبه کرد. این مراکز می‌توانند با دعوت از متخصصان و کارشناسان حوزه‌های آب، گاز، برق و حتی روانشناسان برای رفتار درست در زمینه مصرف درست آموزش‌های لازم را به کودکان ارائه دهند و شهروندان را برای صرفه‌جویی در مصرف انرژی و تبعات استفاده نادرست از آن آگاه کنند

سنگ بند نمی‌شود. آدم‌ها و جوامعی پیشرفت می‌کنند که سعی کنند. رفتار و اخلاق درست انسانی داشته باشند و در جامعه دینی ما پیشرفت در گرو التزام به آموزه‌ها و تفکرات اسلامی است. باید خود را بعد از خانواده، اطرافیان در جامعه و بعد در کل بشریت در نظر بگیریم. به این فکر کنند اینا چراغ اضافه در اتاق خود را خاموش کنیم یا با کم‌کاری و بی مسئولیتی چیز گرانبهایی مثل آب را از دست بدهیم. آن وقت دنبال درمان آن باشیم؟! اگر درست استفاده کنیم قطعاً به خود و کشورمان کمک می‌کنیم. بعضی افراد فکر می‌کنند با خرج کردن زیاد می‌توانند به دیگران کمک کنند یا نذر و احسان چیزی است که باید برای آن کار و فعالیتی انجام شود. در حالی که وقتی با درست مصرف کردن، عده‌ای را از گرایی نجات می‌دهیم، خودش کار حسنه محسوب می‌شود و می‌توان چنین نذری کرد؛ در اصل کار حسنه‌ای که در توان اخلاقی و انسانی است و به بشریت و دیگر موجودات زنده کمک و از ضرر رساندن به آنها جلوگیری می‌کند.

برای رعایت و آموزش فرهنگ صرفه‌جویی نقش والدین چقدر حائز اهمیت است؟

مهم‌ترین و اصلی‌ترین افرادی که می‌توانند به کودکان فرهنگ صرفه‌جویی را آموزش دهند، والدین هستند. به شرطی که خودشان با این فرهنگ آشنا بوده و آموزش‌های لازم را دیده باشند. آن وقت با انجام رفتارهای صرفه‌جویانه و مصرف معتدل می‌توانند کودکان‌شان را با فرهنگ صرفه‌جویانه و مصرف در حد اعتدال آشنی داده و نسلی صرفه‌جو را برای آینده کشور تربیت کنند.

تبعیض و تشویقی پیشنهاد می‌دهید؟

در این زمینه شیوه‌های مختلفی وجود دارد. هر چند با تنبیه موافق نیستم، مگر بخواهیم بعضی امتیازات را بگیریم یا امتیازات دیگر را به دست آوریم. برای انجام هر کار درستی تشویق بهتر بین راه‌حل است و بهتر بین اقدام هم آن است که از خودمان شروع کنیم. به طور مثال اگر می‌خواهیم به فرزندمان یاد بدهیم چراغ اتاقش را خاموش کند اینا چراغ اضافه در اتاق خود را خاموش کنیم یا

در محیط‌هایی که حضور مولفت و کوتاه دارید مثل راه‌پله، آسانسور و پاگرد‌ها حتماً از چراغ‌های سنسوردار و حساس به حرکت استفاده کنید. شاید هزینه راه‌اندازی آنها بالا باشد اما در طولانی مدت تأثیر زیادی در مصرف بهینه برق خواهد داشت. آنها بالا باشد، اما در طولانی مدت تاثیر زیادی در مصرف بهینه برق خواهد داشت

انتقال الگوی مصرف و فرهنگ صرفه‌جویی با بسته‌های مفهومی

این آب و برق فقط متعلق به من نیست

میلاد محقق

بشر از ابتدای ورود به کره زمین با منابع زندگی‌بخش آشنا شد و تلاش‌های زیادی برای در اختیار گرفتن آنها کرد تا بـه دانش، بینش و روش درسـتی برای برخورداری و بهره‌مندی از منابع دست یابد. سپس به صنعت روی آورد و در این راه، دست به اختراعات و ابداعات زیادی زد، اما با افزایش جمعیت در جهان، همراه با فرصت‌ها و تهدیدها، نگرانی‌هایی مانند کاهش و پایان یافتن منابع به وجود آمد که او را به خود مشغول کرد. این موضوع باعث شد تا مسائل مربوط به الگوهای درست مصرف و صرفه‌جویی، در میان حاکمیت و مردم ممالک مختلف دنیا از اهمیت بیشتری برخوردار شوند و برای این منظور مراکز علمی، آموزشی و پژوهشی کشورها، فعالیت‌های بسیار ارزشمندی را در جهت شناسایی، معرفی و ترویج فرهنگ درست مصرف منابع و صرفه‌جویی و همچنین آموزش علوم و فنون مرتبط را تدوین دادند. در کشور ما نیز این موضوع اهمیت یافت و در این رابطه برنامه‌های متنوعی طراحی و اجرا شد، اما آنچه اکنون مسئله به نظر می‌رسد این است که رفتار مردم در مصرف منابع انرژی مانند آب، برق، سوخت‌های فسیلی و معدنی و سایر منابع، رضایت‌بخش نیست و باید برای ترویج فرهنگ درست مصرف و صرفه‌جویی در مصرف منابع، تلاش‌های بیشتری انجام گیرد.

آموزش، گام مهم ترویج فرهنگ مصرف

بر کسی پوشیده نیست که راه مؤثر و مفید برای ترویج فرهنگ درست مصرف منابع و صرفه‌جویی در مصرف، آموزش است و این امر از راه‌های مختلفی می‌تواند به انجام برسد، اما آیا در خانواده‌هایی که بزرگ‌ترها این نکته را رعایت نمی‌کنند، می‌توان از کوچک‌ترها انتظار داشت تا به الگوهای درست مصرف، احترام بگذارند؟ پاسخ بسیار روشن است و همگان می‌دانند که فرزندان، از پدران و مادران خود الگو می‌گیرند و زندگی آنها بخشی از آموزه‌هایی است که از بزرگ‌ترهای خود دریافت می‌کنند.

اکنون باید دید برای طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی از چه منابع و ابزارهایی باید برخوردار و بهره‌مند شد؟

اهمیت منابع انرژی و نیاز شدید به مصرف آنها از سوی انسان، را می‌توان به‌عنوان یکی از موضوعات مهم، جهت برجسته‌سازی در ذهن و اندیشه افراد جامعه به کار برد و بر اساس اصول و مبانی علمی و آموزشی از آنها بهره جست و در این راستا از قدرت رسانه‌های نیاز غفلت ورزید.

نقش رسانه و تولید محتوا

وقتی سخن از رسانه به میان می‌آید؛ ذهن ما بر رسانه‌های دیداری، شنیداری، نوشتاری و فضای مجازی منحرکز می‌شود و کمتر کسی به این نکته توجه می‌کند که هر یک از ما رسانه محسوب می‌شویم و با استفاده از منابع و ابزار موجود در جوامع بسـته‌های مفهومی را که بتواند بر پندار، گفتار و کردار مخاطب یا مخاطبانمان اثر بگذارد، انتقال دهیم.

سخن از «بسته‌های مفهومی» به میان آمد؛ حال باید دید منظورمان از بیان این مطلب چیست؟ فضای رسـانه‌ای شامل تولید محتوا، ابزار رسانه برای انتشار محتوا و مخاطب است که باید در باره هر یک از آنها آگاهی داشته باشیم و بر اساس آگاهی‌ها و شناختی که در اختیار داریم به امر آموزش بپردازیم. اجزه ابزار رسـانه باید منتشر کند محتوایست و آنچه را کـه مخاطب دریافت می کند نیز محتوایی اسـت که قبل از انتشار و ارسال به طرف مخاطب، باید تولید شده باشد. پس محتواها در

شیوه‌های تولید محتوا، ابزارها و فضای مجازی منحرکز می‌شود و کمتر کسی به این نکته توجه می‌کند که هر یک از ما رسـانه محسوب می‌شویم و با اسـتفاده از منابع و ابزار موجود در جوامع بسـته‌های مفهومی را که بتواند بر پندار، گفتار و کردار مخاطب یا مخاطبانمان اثر بگذارد، انتقال دهیم.

سخن از «بسته‌های مفهومی» به میان آمد؛ حال باید دید منظورمان از بیان این مطلب چیست؟ فضای رسـانه‌ای شامل تولید محتوا، ابزار رسان